

**SZKOLNY PROGRAM
PROFILAKTYKI
TECHNIKUM
W ZESPOLE SZKÓŁ
ROLNICZO-TECHNICZNYCH
W ZWOLENIU**

Podstawą prawną do wprowadzenia działań profilaktycznych, w ramach szkolnego programu profilaktyki, stanowią:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – art. 72
- Konwencja o Prawach Dziecka – art.3, art. 19, art. 33
- Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 256, z późniejszymi zmianami)
- Rozporządzenie MEN z dnia 17 listopada 2010r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
- Rozporządzenie MENiS z dnia 23.12.2008r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Z dnia 15.01.2009r.)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31.01.2002r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych statutow publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 10 z 2002 r. poz.96)
- Rozporządzenie MEN i S z dnia 19.07.2002r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. Nr 121 z 2002r., poz. 1037)
- Program Ochrony Zdrowia Psychicznego
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii
- Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV.

Wstęp

Okres dojrzewania stanowi, szczególną fazę w życiu człowieka. Z perspektywy psychospołecznej właśnie w nim dokonują się między innymi zmiany w zakresie obrazu siebie i społecznej percepcji jednostki, formowane są nowe wzorce relacji interpersonalnych, gwałtownie wzrasta liczba i jakość nowych doświadczeń osobistych i społecznych, rozwijane są umiejętności pozwalające na kształtowanie się poczucia własnej kompetencji, nastolatek osiąga nowy status społeczny, a tym samym zwiększają się jego możliwości osiągania celów, otrzymania wzmocnień i kształtowania nowych zachowań. W tym więc okresie życia dokonują się gruntowne przemiany w zakresie poczucia tożsamości osobistej i społecznej.

Dojrzewanie jest więc okresem wysokiego ryzyka w związku z tym konieczne są działania mające na celu wspieranie młodego człowieka w radzeniu sobie z trudnościami dnia codziennego.

Młodzi ludzie, bardziej niż ludzie dorośli, narażeni są na wpływ rozmaitych czynników zagrażających prawidłowemu ich rozwojowi i zdrowemu życiu. Szkoła, we współdziałaniu z rodziną ucznia, powinna zmniejszać stopień narażenia młodych ludzi na te czynniki, winna więc monitorować pojawiające się zagrożenia i reagować na nie tak, by chronić młodzież przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i dysfunkcyjnych.

Czynnikami ryzyka niepożądanych zachowań młodzieży są m.in. środowiskowe normy i obyczaje promujące lub wręcz prowokujące różne zachowania dysfunkcyjne, bierność otoczenia w reagowaniu na takie zachowania, przesadnie niska samoocena, częsta w wieku rozwojowym, poczucie osamotnienia, duża dostępność używek psychoaktywnych, niewielka wiedza o zagrożeniach zdrowotnych wiążących się z zachowaniami ryzykownymi, narażenie na sytuacje stresujące, np. na wygórowane wymagania lub niepotrzebne konflikty.

Młodzieżowe zachowania ryzykowne i dysfunkcyjne bywają próbami realizacji istotnych potrzeb psychicznych, np. łagodzenia napięcia emocjonalnego, obniżania poziomu stresu, zyskiwania akceptacji rówieśniczej, podejmowanymi dla poradzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi.

Czynnikami obniżania ryzyka podejmowania przez młodzież niepożądanych zachowań są m.in. silna więź emocjonalna młodego człowieka z rodziną, zainteresowanie szkołą postrzeganą jako stymulator własnego rozwoju, szacunek dla norm społecznych i posiadanie pozytywnych autorytetów, poczucie własnej skuteczności i umiejętności rozwiązywania pojawiających się problemów.

Zadaniem szkoły, współdziałającej z rodzinami uczniów, a także - w miarę potrzeby - z instytucjami zewnętrznymi (poradnie psychologiczno-pedagogiczne, wyspecjalizowane w profilaktyce instytucje, Kościół, Straż Pożarna, Policja) jest monitorowanie oraz eliminowanie lub istotne ograniczanie wspomnianych czynników ryzyka przy jednoczesnym rozwijaniu i wzmacnianiu oddziaływań obniżających ryzyko podejmowania przez uczniów niepożądanych zachowań.

Uczniowie powinni znajdować w szkole środowisko swego wszechstronnego rozwoju oraz system wartości ułatwiających im określenie własnego miejsca w świecie, winni móc dokonywać ważnych wyborów i czuć się za nie odpowiedzialnymi. Szkoła powinna obniżać poziom stresu, rozwijać umiejętność radzenia sobie z napięciem, z kontaktami z innymi oraz z presją rówieśniczą, ograniczać zachowania agresywne i występowanie przemocy wśród uczniów, wzmacniać w nich poczucie własnej wartości, budować poczucie odpowiedzialności

za własne zdrowie, uczyć zachowań asertywnych, kształtować odporność na lansowane czasami w środowisku uczniowskim oraz w mediach i reklamach zachowania ryzykowne, dostarczać wiedzy o spotykanych w społeczeństwie metodach manipulowania zachowaniami i poglądami innych, jasno określać zasady postępowania w szkole, budować więź ze szkołą.

Profilaktyczne postawy nauczycieli to m.in. stawianie wymagań na miarę możliwości uczniów, zachęcanie ich do współpracy, motywowanie poprzez odkrywanie i podkreślanie mocnych stron uczniów, uczenie metodami aktywizującymi, uczenie technik uczenia się, budowanie przejrzystych i nie stresujących systemów oceniania osiągnięć przedmiotowych uczniów, zmniejszanie skali niepowodzeń szkolnych, w tym - drugoroczności, kształtowanie klarownych zasad oceniania zachowania uczniów. Potrzebne jest jednak dopracowanie w szkole sprawnego mechanizmu rozwiązywania pojawiających się czasami otwartych konfliktów między nauczycielami a uczniami.

W Technikum w Zwoleniu powszechna jest świadomość przedstawionych powyżej problemów, wyzwań i zadań, a w związku z tym, przez dyrekcję, wychowawców, nauczycieli i pedagoga szkolnego oraz współpracujące instytucje podejmowanych jest wiele działań, zarówno na forum całej szkoły, jak też na różnych poziomach klas, w poszczególnych zespołach klasowych czy wręcz z poszczególnymi uczniami, mających na celu monitorowanie zagrożeń i przeciwdziałanie im.

Profilaktyka w szkole to proces wspomagania ucznia w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, a także ograniczenie i likwidowanie czynników, które zaburzają prawidłowy rozwój i dezorientują zdrowe życie.

Profilaktyka w odniesieniu do młodzieży:

- wynika ze świadomości zagrożeń prawidłowego procesu wychowawczego
- dotyczy zarówno wychowanka, jak i wychowawcy
- toczy się na różnych poziomach
- uwzględnia zróżnicowane strategie
- obejmuje działania ewaluacyjne

Profilaktyka na terenie szkoły obejmuje działania mające na celu:

- promocję zdrowia i przedłużenie życia człowieka
- zapobieganie pojawianiu się problemów związanych z dysfunkcyjnym stylem życia.
- kształtowanie umiejętności interpersonalnych, a w szczególności samoświadomości, samooceny i samodyscypliny,
- rozwijanie umiejętności podejmowania decyzji oraz rozwiązywania problemów, obejmujące między innymi zdolność do wybierania pozytywnych, a nie negatywnych rozwiązań życiowych.
- rozwijanie dojrzałej odpowiedzialności, jako właściwego wzorca ról do naśladowania przez innych (obejmującej między innymi: styl życia, postawy wobec używania środków odurzających, podejmowanie decyzji).
- kształtowanie reguł prawnych i publicznych w taki sposób, aby były one zgodne z ludzkimi potrzebami i wspierały konstruktywny rozwój i pozytywny styl życia.

Inspiracją do podejmowania działań profilaktycznych na poziomie **profilaktyki pierwszorzędowej** (bo o niej mowa) jest świadomość istnienia w lokalnej społeczności czynników zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.

Monitorowanie zagrożeń przyjmuje w szkole postać:

- a. półsemestralnych i semestralnych analiz postępów i zagrożeń uczniów w nauce i w zachowaniu, połączonych z ustalaniem wspólnej linii postępowania wobec klasy i poszczególnych uczniów przez zespół nauczycieli uczących w danej klasie, pod kierownictwem dyrektora szkoły;
- b. wielokrotnych w ciągu roku szkolnego rozmów wychowawców i pedagoga szkolnego z zespołami klasowymi oraz poszczególnymi uczniami, dających wgląd w pojawiające się problemy i sygnały o niepokojących nastrojach i zachowaniach;
- c. rozmów wychowawców, poszczególnych nauczycieli i pedagoga szkolnego z rodzicami przy okazji wywiadówek, a także w przypadkach indywidualnych potrzeb w tym zakresie;
- d. okresowych anonimowych ankiet dla uczniów i dla rodziców, w których pojawiają się pytania o przejawy zachowań ryzykownych i dysfunkcyjnych spotykanych u uczniów w szkole i poza nią;

I D E N T Y F I K A C J A P R O B L E M U **w T e c h n i k u m w Z w o l e n i u**

Na podstawie obserwacji środowiska szkolnego zauważa się, iż występują następujące problemy:

- brak motywacji, niskie potrzeby edukacyjne
- problem wagarów
- palenie papierosów
- nadużywanie alkoholu
- nierozsądne wykorzystywanie czasu wolnego
- zbyt wczesna inicjacja seksualna
- zachowania agresywne
- ubóstwo materialne rodziców (brak śniadania u grupy uczniów, brak podręczników, brak środków finansowych na wycieczki, wyjazdy do kina, do teatru)
- niska kultura języka i zachowania
- uzależnienie od komputera i TV
- sięganie po narkotyki
- sięganie po substancje o działaniu psychoaktywnym „dopalacze”

DIAGNOZA ŚRODOWISKA SZKOLNEGO

Kandydaci do Zespołu Szkół Rolniczo- Technicznych są absolwentami gimnazjów. Aby zdiagnozować środowisko szkolne są podejmowane następujące działania:

- ankiety dla wychowawców klas
- ankiety dla uczniów
- wywiady z uczniami, nauczycielami, rodzicami

- obserwacja zachowań uczniów
- analiza frekwencji w dziennikach lekcyjnych
- analiza wyników nauczania
- informacje uzyskane ze środowiska lokalnego.
- informacje uzyskane z Policji, kuratorów sądowych, PPP.

KIERUNKI DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH

1. Doskonalenie kompetencji nauczycieli w dziedzinie profilaktyki:
 - zdobywanie aktualnej wiedzy na temat profilaktyki,
 - doskonalenie umiejętności pozwalających na utrzymanie osobowych relacji z uczniami,
 - dostarczenie wzorców konstruktywnego stylu życia,
 - zdobywanie umiejętności mobilizowania uczniów i rodziców do włączenia się w programy profilaktyki,
 - chęć uczestniczenia w działaniach edukacyjnych o charakterze rozwoju osobowego i profesjonalnego,
 - chęć współpracy w zespole wychowawczym.
2. Włączenie przedstawicieli samorządu uczniowskiego do konkretnych działań (uczniowie mają prawo zgłaszania własnych pomysłów i inicjatyw, a także poczucia odpowiedzialności za to, co dzieje się w ich środowisku).
3. Stała współpraca z rodzicami w celu przekazywania im wiedzy na temat zagrożeń, a także zapoznanie ich z działaniami szkoły wynikającym z planu. Częste informowanie rodziców o postępach edukacyjnych ich dzieci.
4. Tworzenie różnorodnej i atrakcyjnej oferty w toku zajęć edukacyjnych (dostarczanie adekwatnych szczyrych i aktualnych informacji na temat zagrożeń- **strategia informacyjna**).
5. Promocja zdrowego stylu życia (realizacja wybranych zagadnień z programu edukacji prozdrowotnej „Żyj dobrze”.
6. Organizowanie profilaktycznych zajęć edukacyjnych w ramach lekcji wychowawczych ze wskazaniem na rozwijanie kompetencji społecznych – **strategia edukacyjna**.
7. Starania w celu zapewnienia uczniom alternatywnych możliwości spędzania czasu wolnego.
8. Rozpoznanie trudności materialnych i bytowych oraz udzielanie w miarę możliwości pomocy.
9. Tworzenie współpracy z rodzicami i uczniami ciekawych i atrakcyjnych programów w przypadku niepowodzeń szkolnych.
10. Współpraca ze środowiskiem lokalnym.
11. Współpraca - w miarę potrzeby - z instytucjami zewnętrznymi: poradnie psychologiczno-pedagogiczne, wyspecjalizowane w profilaktyce instytucje tj. Straż Pożarna, Policja.

EFEKTY I SPOSOBY PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ:

Spełnienie powyższych działań profilaktycznych umożliwi uczniowi osiągnięcie na zakończenie szkoły średniej (a w perspektywie stworzy szansę na utrzymanie w dalszym życiu) stanu optymalnego funkcjonowania, co przejawia się w trzech podstawowych wymiarach:

- w pozytywnym nastawieniu wobec siebie,
- w pozytywnym nastawieniu wobec innych ludzi,
- w umiejętności radzenia sobie z wymogami życia.

Jeżeli zdarzają się przypadki uczniowskiej wulgarności, wandalizmu, zachowań agresywnych dochodzi do szybkiego i jednoznacznego reagowania na nie przez nauczycieli. Nie można przechodzić obok nich obojętnie, gdyż mają one destrukcyjny wpływ na zachowania pozostałych uczniów, gotowych przyjąć negatywne wzorce zachowań, choćby dla wyróżnienia się w grupie. Dlatego tak istotne jest stwarzanie wielu pól nie tyle rywalizacji między uczniami, co ich różnorodnej aktywności, pozwalającej na podkreślenie swej odrębności w grupie poprzez zachowania i postawy pozytywne, poprzez uzyskiwanie osiągnięć w innych obszarach niż pozostali uczniowie. Zadaniem wychowawców i nauczycieli jest pobudzać te pozytywne wysiłki i doceniać różnorodność uczniowskich sukcesów.

Takiemu docenianiu sprzyja różnorodność systemu nagród szkolnych, wręczanych wcale nie tylko za wyniki w nauce, ale też za aktywność na różnych polach, za pomoc dla innych, za sukcesy sportowe. Docenianie bogactwa i różnorodności osiągnięć uczniów istotnie poszerza krąg usatysfakcjonowanych, wzmacnia wiarę we własne siły, buduje przekonanie o własnej wartości, uczy, że nie ma jednej miary dla określania wartości ludzi i ich uczynków, zachęca do działań w obszarach osobiście uznanych za ważne i rozwijające osobowość, a więc jest bez wątpienia czynnikiem obniżania ryzyka podejmowania przez młodzież zachowań niepożądanych.

Wielkim wsparciem i partnerem dla tych działań szkoły jest Rada Rodziców, współfinansująca system nagród i przyznająca nagrody własne. Współpraca z rodzicami przyjmuje także, w miarę potrzeby, formę organizowania dla nich zajęć z psychologiem i pedagogiem na tematy zgłaszane przez rodziców w okresowo przeprowadzanych ankietach.

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ W WYBRANYCH OBSZARACH ZAGROZEŃ

Obszar: Brak motywacji do nauki, niskie potrzeby edukacyjne, wagary, sięganie po środki odurzające o działaniu psychoaktywnym „dopalacze”

Lp.	Działania	Kto podejmuje działania	Kiedy
1	Porady, konsultacje, porady indywidualne	wychowawcy klas, pedagog szkolny	cały rok
2	Pedagogizacja rodziców w zakresie współodpowiedzialności za wychowanie i bezpieczeństwo w szkole.	pedagog szkolny we współpracy z pracownikami Poradni Psychologicznej – Pedagogicznej, wychowawcy klas, Policja.	wg harmonogramu
3	Konsultacje indywidualne dla	nauczyciele, wy-	cały rok

	uczniów i rodziców.	chowawcy, pedagog szkolny, psycholog.	
4	Stosowanie aktywnych metod nauczania, wykorzystanie indywidualnych środków dydaktycznych: - stosowanie technologii informacyjnej na zajęciach szkolnych, - organizowanie lekcji koleżeńskich z ukierunkowaniem na pracę i zaangażowanie uczniów na lekcjach.	nauczyciele przedmiotów, instytucje wyspecjalizowane w prowadzeniu szkoleń w tym zakresie MODN	cały rok
5	Realizacja cyklu lekcji wychowawczych dotyczących zagrożeń związanych z sięganiem po narkotyki i „dopalacze”.	wychowawcy klas, pedagog szkolny	cały rok
6	Stała kontrola frekwencji ze wszystkich zajęć.	pedagog szkolny, wychowawca, nauczyciele	cały rok
7	Mobilizacja zespołów klasowych.	wychowawcy	cały rok
8	Pomoc uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych.	nauczyciele, pedagog szkolny	cały rok

Obszar: Dyscyplina szkolna, niska kultura słowa

Lp.	Działania	Kto podejmuje działania	Kiedy
1.	Nowelizacja szkolnego systemu oceny zachowania uczniów (wniesienie poprawek na podstawie wniosków z minionego roku szkolnego)	wychowawcy, samorząd szkolny, rada rodziców, pedagog szkolny, zespół wychowawczy	wrzesień
2.	Stała kontrola zachowań pozy-	wychowawcy,	cały rok

	tywnych i negatywnych uczniów - analiza wpisów do dzienników, - uwzględnianie ustnych uwag nauczycieli o zachowaniu uczniów na lekcjach.	nauczyciele	
3.	Nowelizacja uregulowań wewnętrznych	Zespół wychowawczy, samorząd szkolny, Rada Rodziców, zespół ds. ewaluacji programu wychowawczego szkoły, pedagog szkolny	wrzesień
4	Pilnowanie, aby wszelkie przejawy ustalonych uregulowań nie były łamane	opiekun samorządu uczniowskiego	grudzień ankieta
5	Oferta zajęć w kołach zainteresowań	nauczyciel organizujący takie koła lub zespoły przedmiotowe	cały rok
6	Spotkania uczniów, nauczycieli i dyrektora na apelu szkolnym	dyrektor, opiekun samorządu	według potrzeb
7	Organizacja szkolnych dyżurów nauczycieli pilnujących porządku na przerwach	dyrektor	wrzesień
8.	Organizowanie w ramach czasu wolnego zajęć wychowawczych (integracyjne festyny, wycieczki, dyskoteki)	wychowawcy klas	zgodnie z potrzebami uczniów

Szkolny program działań profilaktycznych jest integralną, choć wyodrębnioną, częścią szkolnego programu wychowawczego, nastawioną na wspomaganie młodego człowieka w jego prawidłowym rozwoju i ochronę przed zagrożeniami. Jest aktualizowany w miarę potrzeby, bowiem nieustannie zmieniają się wyzwania stojące przed młodzieżą i systemem szkolnym. Weryfikacji skuteczności profilaktycznych oddziaływań szkoły dokonuje przede wszystkim samo życie, a więc sukcesy i porażki naszych uczniów oraz poziom ich przywiązania do szkoły i jej dobrych tradycji. Analizy i ewaluacji programu profilaktyki zagrożeń dokonuje co-rocennie pedagog szkolny z zespołem wychowawczym.

Opracował: Dyrektor mgr Arosław Jakóbiak

Wicedyrektor mgr Aneta Knieć

mgr inż. Teresa Zawadzak

mgr Magdalena Krajewska

mgr Agata Wieczorek

